

2019-06-07

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande över Ds 2019:1 ”Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott”

(Ju2019/00209/L5)

Sveriges Domareförbund har anmodats yttra sig över rubricerade betänkande.

Sveriges Domareförbund är ett yrkesförbund för domare. Förbundet ska företräda Sveriges domare i lagstiftnings- och rättskipningsfrågor, värna om domstolarnas självständighet och i övrigt bevaka frågor av betydelse för den dömande verksamheten.

Genomgången av de förslag som läggs fram i betänkandet och de överväganden som görs där har skett med de utgångspunkter som förbundet har att beakta.

Systematiska stölder och hälerier (avsnitt 5)

Sveriges Domareförbund tillstyrker utredarens förslag att ett nytt kvalificerande rekvisit som tar sikte på brott som utövats systematiskt ska införas vid grov stöld och grovt häleri. Förbundet instämmer även i de bedömningar utredaren gjort beträffande varför det inte bör införas regler som ger möjlighet att lägga samman flera stölder eller hälerier till ett brott. En sådan ordning skulle kunna leda till stora avgränsningssvårigheter och skapa en betydande osäkerhet i rättstillämpningen.

Då det gäller frågan om hur det kvalificerande rekvisitet ska formuleras anser förbundet att det finns anledning att under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet närmare överväga denna fråga. Utredaren har valt att föreslå att ett nytt kvalificerande begrepp – att brottet ska ha ”utövats systematiskt” – införas som brottsinternt rekvisit i två nya straffbestämmelser benämnda ”grov systematisk stöld” respektive ”grovt systematiskt häleri”. Som utredaren själv anför i betänkandet förekommer detta rekvisit inte i någon annan straffbestämmelse. Syftet är enligt betänkandet att tydliggöra att det handlar om enskilda brott och begreppet systematik ska därför i detta fall inte relatera till andra gärningar, såsom ofta sker vid gradindelning, bl.a. genom hänvisning till att brott ska ha upprepats. I stället föreslås att rekvisitet utformas på så sätt att som försvårande om-

ständighet ska särskilt beaktas om *brottet utövats systematiskt*. De argument som framförs i betänkandet då det gäller varför en knytning inte bör ske till att brottet *begåtts systematiskt* utan till att det ska ha *utövats systematiskt* framstår i och för sig som välövertvågda. Det finns i nu gällande straffbestämmelser inte någon enhetlig definition av systematik. Som utredaren anför, se avsnitt 5.3.1, finns det skillnader mellan hur rekvisitet systematik i olika nu gällande bestämmelser har formulerats. Dessa verkar inte ha sin grund i olika bedömningar av vad som är väsentligt, se SOU 2013:85 s. 126, utan skillnaderna tycks snarare bero på att formuleringarna är anpassade till det sammanhang vari systematiken ska tolkas. De vanligaste sätten att beskriva systematik tar sikte på mängden brott, att samma beteende upprepas och att brotten har planerats eller föregåtts av förberedelser. Det lämpliga i att nu införa ännu ett rekvisit som tar sikte på systematik i *utförandet* av brott kan ifrågasättas, särskilt som det inte framstår som alldeles klart vad som avses med att ett brott *begåtts systematiskt*. Detta kan enligt vår uppfattning leda till komplikationer i rättstillämpningen. Det kan vidare från språklig synpunkt ifrågasättas om rekvisitet inte – för det fall det införs – bör formuleras som ”har utövats på ett systematiskt sätt”.

Förbundet delar, som anförts ovan, utredarens uppfattning att det inte bör införas nya straffbestämmelser som ger möjlighet till sammanläggning av flera stölder respektive hälerier till ett allvarigare brott. De förslag till nya straffbestämmelser som utredaren i enlighet utredningens direktiv lagt fram i det avseendet avstyrks därför. Om lagstiftningen ändå införs är det rimligt att inte införa ett brott av normalgraden eftersom det strider mot syftet och riskerar att skapa stora tillämpningsproblem.

Inbrottsstöld

Sveriges Domareförbund instämmer i utredarens bedömning att straffskalan för grov stöld är väl anpassad för de gärningar som bestämmelsen inrymmer och därför inte bör förändras.

Då det gäller förslaget att införa ett nytt brott – ”Inbrottsstöld” – med en straffskala om fängelse i lägst nio månader och högst sex år ställer sig förbundet avvisande.

Den föreslagna brottsbestämmelsen ska omfatta alla tillgrepp av annans egendom som skett efter intrång i bostad eller annat liknande boende. Det handlande som föreslås omfattas av bestämmelsen om inbrottsstöld är – som utredaren konstaterar – redan kriminaliserat genom den nuvarande bestämmelsen om grov stöld. Att särreglera just bostadsinbrotten bryter – som utredaren själv påpekar – mot systematiken i brottsbalken och kan medföra problem i rättstillämpningen. Med allt mer fragmentiserade straffbestämmelser ökar riskerna för avgränsnings- och tillämpningssvårigheter.

Det finns redan i nu gällande lagstiftning tillräckliga möjligheter att beakta den integritetskränkning som ett bostadsinbrott typiskt sett medför. Om lagstiftaren anser att sådan kränkning bör beaktas i högre grad än vad som nu sker vid straffmätning och påföljdsbestämning bör det övervägas om detta inte kan ske på något annat sätt än genom att tillskapa ett helt nytt brott, t.ex. genom ändringar i 29 kap. brottsbalken.

Om ändå en viss typ av grov stöld enligt lagstiftarens uppfattning normalt ska ges ett högre straffvärde än andra grova stölder bör detta dock – som utredaren föreslagit – ske genom en strängare straffskala för just det aktuella brottet och inte genom en generell höjning av straffskalan för grov stöld.

Skulle en ny straffbestämmelse om inbrottsstöld införas kommer denna att omfatta ett stort antal tillgrepp ur bostad eller ”annat liknande boende”. Utredaren föreslår att när omständigheterna är av mindre allvarlig art ska dock dömas för annat brott som förfarandet innefattar.

De gärningar som bedöms vara av mindre allvarlig art ska enligt förslaget då i stället kunna bedömas som grov stöld, på grund av att de är av särskilt farlig art eller, i undantagsfall, som stöld. Detta riskerar att leda till tillämpningssvårigheter eftersom kvalifikationsgrunden ”intrång i bostad” inte längre kommer att framgå direkt av lagtexten i bestämmelsen om grov stöld. Språkligt framstår det vidare som anmärkningsvärt att en inbrottsstöld av mindre allvarlig art i stället ska bedömas som grov stöld. Benämningen inbrottsstöld ger snarast intryck av att vara ett lindrigare brott än grov stöld.

Förbundet delar utredarens uppfattning att det inte bör införas en straffbestämmelse för inbrottsstöld med ett minimistraff om fängelse i ett år, utan att under alla förutsättningar straffminimum bör vara fängelse i nio månader.

Försök och förberedelse till häleri

Med hänsyn till häleribrottets konstruktion och då det därtill inte finns tillräckliga skäl för en kriminalisering delar Sveriges Domareförbund utredarens bedömning att försök och förberedelse till häleri inte ska kriminaliseras och avstyrker det förslag till nya bestämmelser som ändå lämnats.

Tillträdesförbud

Sveriges Domareförbund instämmer i utredarens bedömning att det inte bör införas en reglering som gör det möjligt att vid straffansvar stänga ute personer från butiker, badanläggningar, bibliotek eller andra liknande platser dit allmänheten har tillträde. Detta skulle utgöra en oproportionerlig inskränkning i fråga om den grundlagsskyddade rörelsefriheten. Det har heller inte visats att de problem den tänkta lagstiftningen är avsedd att förebygga är så omfattande att en ny lag är motiverad. Det finns vidare en uppenbar risk för att den tänkta lagstiftningen endast flyttar eventuella ordningsstörningar från en plats till en annan i samhället.

Någon lag om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek bör alltså, av de skäl som anförs i promemorian, enligt förbundets uppfattning inte införas.

Detta remissyttrande har beslutats av förbundets styrelse.

Björn Lindén
ordförande